

การเมืองแบบอำนาจนิยมในรูปแบบประชาธิปไตยจำแลง AUTHORITARIAN POLITICS IN THE VIRTUAL DEMOCRACY

ขวัญณัทภัทร ภาชนะวรรณ¹

KHUNNAPAT PACHANAWNA

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้ผู้เขียนตั้งใจจะอธิบายถึงการเมืองแบบอำนาจนิยมในรูปแบบประชาธิปไตยจำแลง โดยผู้เขียนมองว่าการเมืองที่มีการแปลงร่างหรือกลับกลายร่างที่เราเรียกว่า “จำแลง” นั้นเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและไม่ว่าจะเป็นการเมืองค่ายใดก็ตามจะแอบกลายร่างเพื่อความอยู่รอดของกลุ่มที่มีอำนาจทางการเมืองในอันที่จะรักษาอำนาจของตนไว้ จึงสรุปถึงการเมืองแบบอำนาจนิยมในรูปแบบประชาธิปไตยจำแลงสำหรับประเทศไทย อันประกอบไปด้วย 1. กลุ่มอำนาจนิยมได้ผ่าตัดจำแลงตนวางเครื่องมือของตนและฉกฉวยอุปกรณ์ของประชาธิปไตยที่เข้ากับบริบทและสังคมโลกมากกว่ามาแทน 2. ประเทศไทยนั้นถือเป็นประชาธิปไตยแบบรวมศูนย์ 3. ประเทศไทยยังถือว่าเป็นระบอบเผด็จการรัฐสภา 4. การปกครองแบบประชาธิปไตยในประเทศไทยถูกผสมและเข้ากันได้ ออกมาเป็นสูตรที่เรียกว่าประชาธิปไตยแบบไทย ๆ 5. ความจริงแล้วระบอบ Monarchy กับ Democracy นั้นเป็นปฏิปักษ์กันมานับตั้งแต่สมัยโบราณ 6. การที่นักอำนาจนิยมมักใช้นโยบายประชานิยมเพื่อหลอกลวงประชาชนคิดว่ามีชีวิตที่ดีขึ้น และ 7. ประเทศไทยมีการแข่งขันสังคมและการเมืองไว้ในอาณาบริเวณที่พวกอำนาจนิยมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน

คำสำคัญ : การเมือง, อำนาจนิยม, ประชาธิปไตยจำแลง

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, Doctor of Public Administration Program,

Rajabhat Maha Sarakham University

อีเมลผู้ติดต่อ: khunna9797@gmail.com

ABSTRACT

This academic paper aims to describe authoritarian politics as a transformative democracy. The author believes that the politics that have been transformed or transformed into what we call "transformers" are happening all the time, and no matter what political camp it is, it will secretly transform for the survival of the influential group. politics to maintain their power, thus summing up authoritarian politics as a transformative democracy for Thailand. This consists of: 1. The authoritarian group has operated under its own disguise, put on its own tools, and snatched up democratic devices that are more relevant to the global context and society. 2. Thailand is considered a centralized democracy. 3. Thailand can also be regarded as a monarchy under the dictatorship of the parliament. 4. Democracy in Thailand is mixed and blended together to form a formula known as Thai democracy. 5. In fact, monarchy and democracy have been antagonistic since ancient times. Authoritarianism has often used populist policies to deceive people into thinking that they have a better life, and 7. Thailand has long frozen social and political in the area where authoritarianism has been.

Keywords: Politics, Authoritarianism, Shift democracy

บทนำ

ประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตยมาเป็นเวลาที่ยาวนานกว่า 80 ปี นับแต่ปี พ.ศ. 2475 ที่ มีกลุ่มคนหัวก้าวหน้าทำการปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตย นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช ปกครอง เป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ถือเป็นปฐมฤกษ์ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยของประเทศเข้าไปมี บทบาทในการกำหนดทิศทางของประเทศ สามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้มีความสอดคล้องกับหลักการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่อำนาจอธิปไตย เป็นอำนาจสูงสุด ในการปกครองประเทศนั้นเป็นของประชาชนโดยประชาชนจะใช้อำนาจในการออกกฎหมายผ่านรัฐสภา ใช้ อำนาจบริหารผ่านคณะรัฐบาล และใช้อำนาจตุลาการผ่านระบบศาลต่าง ๆ จนทำให้ระบอบประชาธิปไตย เป็นระบอบการปกครองในอุดมคติของหลาย ๆ ประเทศ (ทินพันธ์ นาคะตะ, 2543, หน้า 1 – 2) ถึงอย่างไรก็ ตาม กว่า 80 ปี ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศมาแล้วนั้น แม้อำนาจอธิปไตยจะเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนก็ตาม แต่ในความเป็นจริงที่เกิดขึ้นแล้วการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนก็ยังมีน้อยอยู่มาก การตื่นตัวทางการเมืองน้อย และประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้รับมากกว่าผู้กระทำ ดังนั้นอำนาจส่วนใหญ่ในการปกครองประเทศจึงไปตกอยู่กับชนชั้นนำหรือชนชั้นปกครองของประเทศ ที่เรียก กันว่า “อมาตยาธิปไตย” ซึ่งมาจากชนชั้นเจ้าขุนมูลนาย ชนชั้นข้าราชการ ทหาร ตำรวจ รวมถึงนักธุรกิจ พ่อค้า คหบดีชั้นสูง เป็นต้น ไม่เป็นไปตามหลักการของการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั่นก็คือการมี รัฐธรรมนูญไว้เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ มาแล้วหลายฉบับที่ประกาศใช้แล้วก็เลิกใช้โดยส่วนมากสาเหตุหลักที่ต้องเปลี่ยนเนื่องมาจากผลพวงของการ

ปฏิวัติรัฐประหาร จนกระทั่งการตื่นตัวของนักเรียนนิสิตนักศึกษาและประชาชน ในการเรียกร้องประชาธิปไตยเมื่อเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 แล้วได้ขยายตัวออกไปยังประชาชนโดยทั่วไทย จนเกิดมีกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับ ปี พ.ศ. 2540 ประกาศใช้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่ต้องการให้คนไทยทุกคนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง สร้างความเข้มแข็งให้นักการเมืองและพรรคการเมือง เพื่อให้พรรคการเมืองสามารถดำเนินนโยบายสาธารณะเพื่อคนทุกคนในสังคมและทุกภาคส่วนได้รับประโยชน์จากการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เกิดความเสมอภาคในทุกมิติ นักการเมือง พรรคการเมืองเข้มแข็งไม่ถูกชี้นำจากภาคราชการ เมื่อเป็นเช่นนี้หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับ ปี พ.ศ. 2540 จึงทำให้กระแสประชาธิปไตยกลับมามีพลังในสังคมไทยอีกครั้ง นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนชาวไทยตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ในที่สุดกระแสประชาธิปไตยของโลกได้มีอิทธิพลเข้ามาขับเคลื่อนให้การเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้พัฒนาไปสู่การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชน จนมีความรู้สึกประหนึ่งว่า “การเมืองเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องรับผิดชอบร่วมกัน การใช้อำนาจทางการเมืองล้วนมีผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนทั้งสิ้น” (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2549, หน้า 562)

แต่ในความเป็นจริงแล้วการต่อสู้ระหว่างฝ่ายอำนาจนิยมหรือที่เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่าฝ่ายอำนาจนิยม (เผด็จการ) ยังคงมีความพยายามที่จะแผ่ขยายซ่อนเร้นตนเองเข้ามาแทรกซึมตนเองอยู่ในการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอยู่ตลอดเวลาทั้งที่มีความตั้งใจหรือที่เพราะหลงลืมในอำนาจนิยมนั้นพร้อมทั้งมีความพยายามที่จะหลอกล่อให้ประชาทั่วโลกและคนไทยหลงเชื่อในคำลวงว่าประเทศไทยนั้นเป็นประเทศประชาธิปไตย ดังนั้นบทความฉบับนี้ผู้เขียนจึงมีความประสงค์ที่จะนำเสนอมุมมองที่อาจแตกต่างเพื่อนำเสนอการเมืองแบบอำนาจนิยมในรูปแบบประชาธิปไตยจำแลง ดังที่อธิบายในลำดับต่อไป

ระบอบอำนาจนิยม

สำหรับความเป็นมาในประวัติศาสตร์โดยสังเขปของระบอบอำนาจนิยมนั้น แรกเริ่มเดิมทีระบอบราชาธิปไตย (Monarchy) เป็นรูปการปกครองหลักแบบอำนาจนิยมดั้งเดิมที่มั่นคงของโลกสมัยใหม่ กระทั่งสิ้นสุดท้ายของคริสต์ศตวรรษที่ 19 (เบเนดิกท์ แอนเดอร์สัน, “ราชาธิปไตยสมัยใหม่ในมุมมองเปรียบเทียบระดับโลก”, อ้างถึงในเกียรย เตชะพีระ, เกาะปาครูเป็น สองเลนส์ดูโลก, หน้า 158) จนกล่าวได้ว่าก่อนสิ้นสงครามโลกครั้งที่สองในปี ค.ศ. 1945 ระบอบเสรีประชาธิปไตยยังมีความคิดนอกคอกน่ารังเกียจทางการเมือง (Jeffrey C. Isaac, Democracy in Dark Times, 1998) ทว่าพร้อมกับความปราชัยล่มสลายของระบอบเผด็จการนาซี ฟาสซิสต์และกระบวนการล้มล้างจักรวรรดิอาณานิคมต่าง ๆ ทั่วโลก (Decolonization) ในครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 20 นั้นแหละ ระบอบเสรีประชาธิปไตยจึงกลายเป็นขั้วอำนาจการเมืองตั้งมั่นหนึ่งในโลก แต่ก็ต้องประชันขันแข่งกับระบอบเผด็จการเบ็ดเสร็จ (Totalitarianism/totalitarian regime) ในประเทศค่ายคอมมิวนิสต์ได้การนำของสหภาพโซเวียตกับจีน

โดยลักษณะเฉพาะของระบอบเผด็จการเบ็ดเสร็จซึ่งแตกต่างจากรบอบอำนาจนิยมทั่วไปในทรรศนะของ Hannah Arendt นักทฤษฎีการเมืองหญิงลือชื่อชาวเยอรมันเชื้อสายยิวที่อพยพไปอยู่อเมริกา (ค.ศ. 1906-1975) คือการพึ่งพาอาศัยพรรคการเมืองพรรคเดียว การใช้ชุดมาตรการของระบอบที่พัฒนาไปอย่างพิสดาร และการดำรงรักษากฎไกรภยาความมั่นคงอันทรงอำนาจในสภาพที่นิติรัฐถูกทำลาย (Erica Frantz, “Autocracy”, Oxford Research Encyclopedia of Politics, 2016; Ian Fraser, “Arendt, Hannah”, Oxford

Concise Dictionary of Politics and International Relations, 2018, pp. 26–27) ขณะมวลชนก็แปลกแยกแตกตัวรวมกันไม่ติดเหมือนอนุและลำนีกสำเหินยกหมายเอกลักษณ์ของตนเองกับพรรค-รัฐ-ผู้นำ-(เชื้อ) ชาติด้อย่างเบ็ดเสร็จ (นิธิ เอียว ศรีวงศ์, “มวลมหาประชาชน”, มติชนรายวัน, 16 ธันวาคม 2556 & “สังคมอนุ”, มติชนรายวัน, 16 มิถุนายน 2557) ในบริบทของการเผชิญหน้าระหว่างค่ายทุนนิยมเสรีประชาธิปไตยกับค่ายคอมมิวนิสต์หลังสงครามโลกครั้งที่สองนี้เองที่ระบอบอำนาจนิยมค่อย ๆ ปรากฏแพร่กระจายไปในบรรดาประเทศเอกราชเกิดใหม่ทั้งหลาย โดยเฉพาะในคริสต์ทศวรรษที่ 1970 เนื่องจากพลวัตทางภูมิรัฐศาสตร์ของสงครามเย็นรวมทั้งในประเทศไทย (อ้างอิง https://www.matichonweekly.com/column/article_453565 มติชนสุดสัปดาห์) ระบอบอำนาจนิยมเป็นผลจากบริบททางการเมืองหลังทศวรรษ 1960 เป็นต้นมา ที่โลกได้แบ่งระบอบการปกครองต่าง ๆ ออกเป็น 2 ค่ายใหญ่ตามอุดมการณ์ทางการเมือง คือ ระบอบประชาธิปไตยและระบอบที่ไม่เป็นประชาธิปไตย โดยระบอบอำนาจนิยมถูกมองว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของระบอบที่ไม่เป็นประชาธิปไตย

ทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจนิยมได้มีการศึกษาอย่างเป็นระบบครั้งแรกโดยฮวน เจ. ลินซ์ (Juan J. Linz) ในปี ค.ศ. 1964 ลินซ์ ระบุว่าระบอบการปกครองแบบอำนาจนิยมนั้นจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติพื้นฐาน 3 ประการอันได้แก่ 1) พหุนิยมแบบจำกัด 2) การมุ่งไปที่จิตใจมากกว่าอุดมการณ์ 3) ปราศจากการระดมสรรพกำลังทางการเมือง (political mobilization) เพื่อการสนับสนุนในระยะยาว (Badie, 2011, p. 108) ความเป็นพหุนิยมแบบจำกัดนั้นเป็นลักษณะประการหนึ่งที่ทำให้อำนาจนิยมอยู่กึ่งกลางระหว่างเผด็จการเบ็ดเสร็จ กับประชาธิปไตย เพราะในขณะที่ระบอบประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้มีพหุนิยมแบบเต็มรูปแบบ และเผด็จการเบ็ดเสร็จที่ไม่เปิดโอกาสให้มีพหุนิยมขึ้นในสังคมเลยนั้น ระบอบอำนาจนิยมกลับเปิดโอกาสให้มีความแตกต่างหลากหลายบางประการดำรงอยู่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการยอมให้มีคู่แข่ง หรือฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง คือ พรรคการเมืองอื่น ๆ หรือภาคประชาสังคมบ้าง แต่กระนั้นสิ่งเหล่านี้ก็มักจะต้องถูกจำกัด และดำเนินกิจกรรมอยู่ใต้เงาของความยินยอมของผู้นำอำนาจนิยม ภายในขอบเขตที่ถูกกำหนดไว้ เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วการยอมให้มีความแตกต่างในสังคมอยู่บ้างนี้ ก็มักจะเป็นเพียงการสร้างความสะดวกสบายให้แก่การปกครองโดยคณะทหาร (Military junta) หรือผู้นำที่กุมอำนาจอยู่เบื้องหลังนั่นเอง ซึ่งความก้ำกึ่งเหล่านี้เองที่ทำให้ระบอบอำนาจนิยมไม่มีการจัดระบบโครงสร้าง และอุดมการณ์ที่อยู่เบื้องหลังอย่างเป็นระบบและชัดเจน อันเป็นที่มาของลักษณะสำคัญประการที่สองก็คือ การมุ่งควบคุมจิตใจมากกว่าอุดมการณ์ ซึ่งส่งผลให้ระบอบการปกครองนี้ไม่สามารถระดมสรรพกำลังทางการเมือง เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากวัยรุ่นหนุ่มสาว นักวิชาการ และนักศึกษาปัญญาชนในสังคมได้นั่นเอง (Linz, 2000, p. 159) (จากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี)

อำนาจนิยม (อังกฤษ: authoritarianism) เป็นรูปแบบการจัดระเบียบทางสังคมซึ่งมีลักษณะของการอ่อนน้อมต่ออำนาจหน้าที่ ตามปกติมักตรงข้ามกับปัจเจกนิยมและอิสรมนิยม ในทางการเมือง รัฐบาลอำนาจเป็นรัฐบาลซึ่งอำนาจหน้าที่ทางการเมืองกระจุกตัวอยู่กับนักการเมืองกลุ่มเล็ก อำนาจนิยม เป็นระบอบการเมืองที่มีฐานอยู่บนอุดมการณ์ทางการเมืองแบบเผด็จการชนิดที่ผู้ปกครองสามารถใช้อำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดเหนือรัฐ หรือกลุ่มคนใด ๆ ในการดำรงไว้ซึ่งเป้าหมายสูงสุด คือ การรักษาอำนาจของตน (Kurian, 2011, p. 103) โดยมักจะไม่นำคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นที่เป็นปฏิปักษ์กับผู้นำ ควบคุมสื่อมวลชน ผูกขาดการใช้อำนาจและจำกัดการตรวจสอบ อาจกล่าวได้ว่า ระบอบอำนาจ

นิยมเป็นระบอบการเมืองที่ใช้แพร่หลายมากที่สุดเป็นระยะเวลายาวนานที่สุด ในประวัติศาสตร์การปกครองของมนุษยชาติ ทุกวันนี้ “อำนาจอธิปไตย” เป็นคำที่ถูกใช้ถึงบ่อยครั้งที่สุด เมื่อกล่าวถึงระบอบการปกครองที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ลักษณะสำคัญของระบอบอำนาจอธิปไตย คือ การกระทำและการตัดสินใจของผู้ปกครองไม่ถูกจำกัดโดยสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชน ในขณะที่สิทธิ เสรีภาพของประชาชนมีอยู่อย่างจำกัด กล่าวอีกนัยหนึ่ง สิทธิทางการเมืองของประชาชน หากมีอยู่บ้าง ก็จำกัดเต็มที่ ด้วยเหตุที่ผู้ปกครองอำนาจอธิปไตยจะสร้างกฎระเบียบ มาตรการที่เข้มงวด เพื่อจำกัดกิจกรรมของบุคคลและกลุ่มบุคคลที่ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม ในระบอบอำนาจอธิปไตย ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมมักไม่ได้รับอนุญาตให้แสดงออกทางการเมืองใด ๆ ยกเว้น กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากอำนาจรัฐ ฉะนั้นการต่อสู้ทางการเมืองในรูปแบบการชุมนุมประท้วงและเดินขบวนตามจังหวัดและโอกาส จึงแทบจะเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมชนิดเดียวที่ทำได้ ในขณะที่สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนและประชาชนที่จะวิพากษ์วิจารณ์และตั้งคำถามต่อระบบการเมืองจะถูกตรวจสอบ หากฝ่าฝืนจะมีมาตรการลงโทษ อำนาจอธิปไตยมีลักษณะของอำนาจที่เข้มข้นและรวมเข้าสู่ศูนย์กลางอย่างมาก ซึ่งรักษาไว้โดยการปราบปรามทางการเมืองและการกีดกันคู่แข่งที่เป็นไปได้ รัฐบาลอำนาจอธิปไตยใช้พรรคการเมืองและองค์การมวลชนเพื่อระดมคนมารอบำเพ็ญหมายของรัฐบาล

อย่างไรก็ตาม ในระบอบอำนาจอธิปไตย ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตประจำวันในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับมิติทางการเมืองได้อย่างปกติ สามารถเลือกประกอบอาชีพ นับถือศาสนา และสังสรรค์หาความสุขได้โดยไม่อยู่ภายใต้การควบคุมโดยตรงจากรัฐบาล แต่กระนั้น ในบางประเทศสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตอาจถูกควบคุมโดยธรรมเนียมปฏิบัติ บรรทัดฐานหรือความเชื่อทางศาสนาที่เข้มงวด ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งหรือคนละส่วนกับอำนาจรัฐในระบอบการเมืองก็ได้ ประเทศที่จัดได้ว่าเป็นระบอบอำนาจอธิปไตย เช่น อิหร่าน สหภาพเมียนมาร์ (พม่า-Union of Myanmar) ซาอุดีอาระเบีย และอินโดนีเซีย ภายใต้นายพลซูฮาร์โต เป็นต้น

ระบอบประชาธิปไตย

1. ความหมายของคำว่าประชาธิปไตย ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Democracy ซึ่งเกิดจากการผสมคำสองคำ คือ Demos กับ Kratein หรือ Demos หมายถึง ประชาชน และ Krators หรือ Kratein หมายถึง การปกครอง ฉะนั้น ประชาธิปไตย (Demoskratia) จึงหมายถึง การปกครองโดยประชาชน ส่วนคำว่าประชาธิปไตยที่ใช้ในภาษาไทยของเรานั้นบัญญัติขึ้นโดยเทียบกับศัพท์ภาษาอังกฤษ เป็นการนำเอาคำสองคำมารวมกันคือ ประชา ซึ่งเป็นคำสันสกฤต รูปคำเดิม คือ พรชา แปลว่า ราษฎร หรือประชาชนและคำว่า อธิปไตย แปลว่า ความเป็นใหญ่อย่างยิ่ง ฉะนั้น ประชาธิปไตยจึงหมายถึง ระบอบการปกครองที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศนั่นเอง

2. ความหมายตามที่มาและขอบเขตอำนาจ มีผู้ให้ความหมายของประชาธิปไตยไว้ว่า อำนาจสูงสุดมาจากประชาชน ทั้งนี้โดยอ้างว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมามีสิทธิและเสรีภาพโดยธรรมชาติ พวกเขาสามารถที่จะคิดและกระทำการใด ๆ ได้ แต่เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคม เขาจะสละสิทธิและอำนาจบางประการให้กับผู้ปกครอง เพื่อใช้อำนาจนั้นดำเนินการภายในกรอบที่กำหนด ฉะนั้นเราจะพบว่ารัฐบาลในประเทศประชาธิปไตยนั้นจะมีอำนาจที่มีขอบเขต

3. ความหมายที่เน้นเรื่องสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค นักปรัชญาการเมืองหลายท่านที่ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการปกครองที่ดีก็คือ การปกครองที่เคารพสิทธิ และความเสมอภาคของมนุษย์ เชื่อว่า

สมาชิกของสังคมทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เพื่อพัฒนาตนเองและสังคมโดยส่วนรวม นอกจากนี้ระบบการเมืองจะต้องเปิดโอกาส หรือให้เสรีภาพแก่ประชาชนในการดำเนินการใด ๆ ภายใต้กฎระเบียบของสังคมด้วย ซึ่งรูปแบบการปกครองดังกล่าวก็คือระบอบประชาธิปไตย

4. ความหมายที่เน้นการเข้ามีส่วนร่วมหรือเสียงของประชาชน ในเมื่อระบอบประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยใช้อำนาจนี้ผ่านทางองค์กรทางการเมืองต่างๆ เพื่อประโยชน์สุขของตนเอง บทบาทของประชาชนในทางการเมือง จึงมีความสำคัญมากในระบบนี้จนมีผู้กล่าวว่า ประชาธิปไตยนั้นถือว่าเป็นประชาชน คือ เสียงสวรรค์ เป็นระบอบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมดำเนินการเพื่อสร้างสรรค์สังคมของตนเอง กิจกรรมการเข้าร่วมทางการเมืองของประชาชน อาจเป็นทางอ้อมโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไปทำหน้าที่แทน หรืออาจเป็นทางตรง เช่น การประท้วง การร้องเรียน ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้รัฐบาลรับทราบถึงปัญหา เป็นต้น

5. ความหมายที่เน้นเจตนารมณ์ของประชาชน ประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น แห่งสหรัฐอเมริกาได้ให้ความหมายของคำว่า ประชาธิปไตยไว้อย่างกระชับและคมคายว่า เป็นการปกครองของประชาชน โดย ประชาชน และเพื่อประชาชน ในระบอบประชาธิปไตยนั้น ผู้นำทางการเมืองเป็นผู้ที่ถือเสมือนเป็นตัวแทนเจตนารมณ์ของประชาชน รัฐบาลเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมาก หรือได้รับเสียงสนับสนุนส่วนใหญ่ รัฐบาลจะคงอยู่ในอำนาจต่อไปได้เมื่อวาระสิ้นสุดลง ก็โดยการแสดงให้ประชาชนผู้เลือกตั้งเห็นว่ารัฐบาลสามารถสนองตอบต่อเจตนารมณ์ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น

จากความหมายอันหลากหลายของคำว่า ประชาธิปไตย นี้ มีนักวิชาการได้สรุปรวมเป็น 3 ความหมายหลัก ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของประชาธิปไตยในเชิงอุดมการณ์ทางการเมือง อุดมการณ์ทางการเมือง คือ ระบบความคิดทางการเมืองอย่างหนึ่ง อุดมการณ์ประชาธิปไตยเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในฐานะที่เป็นระบบความคิดทางการเมืองชนิดหนึ่ง ที่ให้ความสำคัญกับหลักการ 3 ประการ คือ

1.1 หลักมนุษย์เป็นผู้มีสติปัญญา รู้จักใช้เหตุผล รู้ดีชั่ว และสามารถปกครองตนเองได้ ประชาธิปไตยนั้นเป็นระบบที่สมาชิกจะต้องแสดงออกซึ่งเหตุผล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปที่เป็นที่ยอมรับกัน เชื่อกันว่าถ้าการดำเนินการใด ๆ เป็นไปตามหลักการแห่งเหตุผลแล้ว ย่อมจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมอย่างไม่มีขีดจำกัด

1.2 หลักสิทธิเสรีภาพ คำว่า เสรีภาพ หมายถึง ความมีเสรี และเสรี หมายถึง ทำได้โดยปลอดอุปสรรค ส่วนคำว่า สิทธิ หมายถึง อำนาจอันชอบธรรม แต่อย่างไรก็ตาม การใช้เสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยนั้น จะต้องไม่ไปละเมิดสิทธิและเสรีภาพก่อให้เกิดความเดือดร้อนกับผู้อื่นในสังคมด้วย กล่าวได้ว่าเสรีภาพในสังคมประชาธิปไตยมีขอบเขตจำกัดในระดับหนึ่ง สิ่งที่จะมาเป็นตัวจำกัดเสรีภาพในที่นี้ก็คือกฎหมาย ข้อบังคับ ขนบธรรมเนียม ประเพณี รวมทั้งวัฒนธรรมของสังคมนั่นเอง เสรีภาพขั้นพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตยอาจจำแนกได้ ดังต่อไปนี้

1.2.1 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็นซึ่งอาจแสดงออกในรูปของการพูด การเขียนและการโฆษณาถือเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานประการหนึ่ง ในสังคมประชาธิปไตยนั้นเป็น

สังคมที่ถือว่าประชาชน คือ เสียงสวรรค์ เป็นสังคมที่ยินยอมให้ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองโดยเสรี การแสดงความคิดเห็นจึงถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งด้วย

1.2.2 เสรีภาพในการรวมกลุ่ม อาจจะเป็นการรวมตัวกันของเกษตรกรที่ปลูกอ้อย จัดตั้งเป็นสหกรณ์ชาวไร่อ้อย หรืออาจจะเป็นการรวมตัวกันของผู้ที่มีความสนใจในกิจกรรมทางสังคมอย่างหนึ่งอย่างใดร่วมกัน จัดตั้งเป็นสมาคม เป็นต้น และยังรวมไปถึงการรวมตัวกันของประชาชนเพื่อเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการใด ๆ อีกด้วย แต่ทั้งนี้กิจกรรมอันเกิดจากเสรีภาพในการรวมกลุ่มจะต้องอยู่ในกรอบแห่งกฎหมายและศีลธรรมอันดีของสังคม

1.2.3 เสรีภาพในการนับถือศาสนา มนุษย์แต่ละคนย่อมมีความเชื่อที่เหมือนกันบ้าง ต่างกันบ้างเป็นธรรมดาการนับถือหรือศรัทธาที่มนุษย์พึงมีความเชื่อศาสนาใด ๆ จึงนับได้ว่าเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานประการหนึ่ง

1.2.4 สิทธิและเสรีภาพอื่น ๆ นอกจากสิทธิและเสรีภาพข้างต้นแล้ว หุดมการณ์ประชาธิปไตยยังให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลด้านอื่น ๆ เช่น สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองทั้งทางร่างกายและทรัพย์สินจากรัฐ สิทธิในเคหสถาน สิทธิและเสรีภาพในการเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัย สิทธิและเสรีภาพในการเดินทาง สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพโดยสุจริต เสรีภาพในทางร่างกาย เป็นต้น

1.3 หลักความเสมอภาค ความเสมอภาคหรือเท่าเทียมกัน เป็นหลักที่สำคัญของหุดมการณ์ประชาธิปไตยอีกหลักการหนึ่ง ระบอบประชาธิปไตยเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในชนชั้นใด เพศใด มีฐานะทางเศรษฐกิจหรือฐานะทางสังคมอย่างไรต่างเท่าเทียมกัน ความเท่าเทียมกันในที่นี้ไม่ใช่ความเท่าเทียมกันในสติปัญญา ความสามารถ หรือความสูงความต่ำ แต่เป็นความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีของความเป็นคน ซึ่งทุกคนมีสิทธิที่จะอยู่รอดในสังคม ความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยอาจจำแนก ได้เป็น 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1.3.1 ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากแนวความคิดที่ว่าประชาธิปไตยเป็นเรื่องของการปกครองโดยประชาชน ถือว่าเสียงของประชาชนเป็นเสียงสวรรค์ รัฐประชาธิปไตยจึงต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามีส่วนร่วมในการปกครองของประชาชนอย่างกว้างขวาง ทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเมื่ออายุถึงเกณฑ์ที่กฎหมายระบุไว้ และบัตรเลือกตั้งแต่ละใบจะมีเสียงเพียง 1 เสียงเท่าเทียมกัน ซึ่งตรงกับปฏิญญาสากลแห่งสิทธิมนุษยชน ข้อ 21 (3) ที่ระบุว่า เจตจำนงของประชาชนจะต้องเป็นมูลฐานแห่งอำนาจของรัฐบาล เจตจำนงเช่นนี้จะต้องแสดงออกทางการเลือกตั้งตามกำหนดเวลาและอย่างแท้จริง โดยอาศัยการออกเสียงทั่วไปและอย่างเสมอภาคและลงคะแนนเสียงลับหรือการลงคะแนนโดยอิสระอย่างอื่น ทำนองเดียวกัน

1.3.2 ความเสมอภาคที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ในรัฐประชาธิปไตยนั้นจะถือว่ากฎหมายเป็นเสมือนข้อกำหนดของสังคมที่ออกมาโดยมีวัตถุประสงค์ในการควบคุมพฤติกรรมที่มีผลร้ายต่อสังคมโดยส่วนรวมนั้นคือกฎหมายจะให้ความคุ้มครองป้องกันแก่คนทุกคนโดยเท่าเทียมกัน และผู้ที่ละเมิดกฎหมายก็จะได้รับโทษทัณฑ์ตามที่กำหนดหรือถ้ามีเหตุอันควรปรานีให้มีการลดหย่อนหรือยกเว้นโทษ ก็ควรได้รับการพิจารณาโดยเท่าเทียมกันด้วย

1.3.3 ความเสมอภาคที่จะแสวงหาความก้าวหน้าในชีวิต ในระบอบประชาธิปไตยนั้น รัฐจะต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้ เช่น จัดให้มีโรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย

ให้เพียงพอสำหรับคนที่ปรารถนาแสวงหาความรู้มีโอกาสรับการศึกษาได้รับความรู้ และมีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถสร้างความก้าวหน้าและความมั่นคงในชีวิตให้กับตนเอง และต้องบริหารระบอบของสังคมให้เปิดโอกาสสำหรับทุก ๆ คนในการที่จะได้ทำงานโดยสิทธิเท่าเทียมกัน เช่น การเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิเสมอภาคในการสอบคัดเลือกเข้าเป็นข้าราชการ เป็นต้น

1.3.4 ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ สังคม ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่ารัฐประชาธิปไตยจะต้องทำให้สมาชิกทุกคนมีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูง กล่าวคือ มีรายได้สูง และมีความเป็นอยู่ที่หรูหราทุกคน แต่จะต้องพยายามกระจายรายได้ นำเอาทรัพยากรทางสังคมมาใช้ประโยชน์ ลดช่องว่างระหว่างชนชั้นให้น้อยลงโดยการสนับสนุนหรือช่วยเหลือกลุ่มที่ด้อยโอกาสกว่า ให้เติบโตและแข็งแรงพอที่จะช่วยเหลือตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การที่รัฐสนับสนุนโครงการจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมอาชีพในชนบท โครงการจัดตั้งสหกรณ์ผู้ผลิตสหกรณ์ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ใด ๆ โครงการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานเพื่อยกระดับความกินดีอยู่ดี เป็นต้น คำว่า ประชาธิปไตย เป็นศัพท์ที่นำทางใช้กันอย่างแพร่หลายมากในโลกปัจจุบัน เราจะสังเกตได้ว่าประเทศต่าง ๆ แม้จะมีรูปแบบการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมที่แตกต่างกัน แต่ต่างก็อ้างว่าประเทศของตนเป็นประชาธิปไตยกันทั้งสิ้น

2. ความหมายของประชาธิปไตยในเชิงรูปแบบการปกครอง แนวคิดพื้นฐานของประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นรูปแบบการปกครองมาจากความเชื่อที่ว่า ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ การปกครองตนเองของประชาชนนั้นจะดำเนินการโดยผ่านผู้แทนราษฎรที่ประชาชนเลือกเข้าไปเป็นปากเป็นเสียงให้รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยจะทำหน้าที่ที่จำกัดโดยกรอบแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งถือฉันทามติจากประชาชน รัฐธรรมนูญนี้อาจจะเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่เป็นก็ได้

จากแนวคิดข้างต้น เราจึงอาจสรุปหลักการที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้ดังต่อไปนี้

1. หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หมายความว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอสูงสุดของรัฐ ประชาชนจะเป็นผู้ตัดสินปัญหาและกำหนดความเป็นไปของพวกเขาเอง แต่ไม่ได้หมายความว่าประชาชนทั้งประเทศจะต้องมานั่งถกเถียงหาทางแก้ปัญหา

2. หลักอำนาจอธิปไตยโดยปวงชน หมายถึง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมือง รูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีอยู่หลายทางด้วยกันที่สำคัญ คือ การเลือกตั้งตัวแทนของตนขึ้นไปทำหน้าที่ในรัฐสภา นอกจากนี้ประชาชนอาจทำได้โดยการช่วยรณรงค์หาเสียงให้ผู้สมัครที่ตนนิยมอยู่ หรือเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์เดียวกัน เพื่อหาทางผลักดันให้นโยบายของพรรคนำมาใช้ปฏิบัติ เป็นต้น

3. หลักอำนาจอธิปไตยเพื่อปวงชน สังคมประชาธิปไตยนั้น ผู้ปกครองหรือผู้มีอำนาจในการบริหารประเทศ และรัฐบาลจะต้องไม่กระทำไปเพียงเพื่อผลประโยชน์ของคนในกลุ่มตนเท่านั้น ผู้ปกครองที่มาจากประชาชนในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะต้องเป็นผู้ที่กระทำเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนส่วนใหญ่ด้วย ให้สมกับความไว้วางใจของประชาชนที่เลือกตนเข้ามารับหน้าที่ ไม่เช่นนั้นเมื่อครบวาระอาจจะไม่ได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนในสมัยต่อไปก็ได้

4. หลักเหตุผล ประชาธิปไตยประกอบด้วยหลักเหตุผล ทั้งนี้เนื่องจากคนแต่ละคนต่างก็มีแนวความคิดในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกันไป ถ้าคนปราศจากเหตุผลแล้ว สังคมก็อาจยุ่งเหยิง ไม่ได้ขงยติที่ดีและถูกต้อง ดังนั้นในระบอบประชาธิปไตยนั้นทุกคนจะต้องร่วมกันคิด โดยต่างก็เสนอความคิดเห็น แล้วอาจมีการ

เปิดอภิปราย มีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง ต่างคนต่างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยใจเป็นธรรม ข้อเสนอหรือความคิดเห็นของใครที่มีเหตุผลดีกว่าก็จะได้รับเลือกให้เป็นวิธีการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ต่อไป

5. หลักเสียงข้างมาก วิธีการหนึ่งที่จะรู้ได้ว่าระบอบประชาธิปไตยเป็นหลักการเพื่อปวงชน คือ หลักเสียงข้างมาก นั่นคือหลังจากที่ผู้แทนราษฎรได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์โดยการอภิปรายกันพอแล้ว ก็จะมีการออกเสียงลงคะแนนกัน ข้อเสนอที่ได้รับเสียงข้างมากจากที่ประชุมก็จะได้รับเลือกให้นำไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะถือได้ว่าเป็นข้อเสนอที่มีเหตุผลของคนส่วนใหญ่

6. หลักความยินยอม ประชาธิปไตยจะต้องมีพื้นฐานมาจากความยินยอมอีกด้วย เมื่ออำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน และปวงชนได้ตั้งตัวแทนของตนเพื่อใช้อำนาจดังกล่าว จึงถือได้ว่าผู้ที่ได้รับเลือกให้เข้ามาใช้อำนาจเหล่านี้ได้รับความยินยอมจากปวงชน แต่จะมีอำนาจจำกัดตามรัฐธรรมนูญ และยังถูกจำกัดช่วงเวลาที่ได้รับคามยินยอม คืออาจอยู่ในวาระช่วงระยะเวลาหนึ่ง (วาระครบ 4 ปีเต็ม) เมื่อครบวาระหรือมีการยุบสภาจะมีการเลือกตั้งใหม่ หากผู้แทนราษฎรผู้ใดได้รับความไว้วางใจจากประชาชนจะได้รับเลือกเข้ามาทำหน้าที่ต่อไป

7. หลักประนีประนอม ในหลายกรณี หลังจากที่มีผู้แทนราษฎรได้อภิปรายกันแล้ว และเล็งเห็นว่าข้อเสนอต่าง ๆ ที่ผู้แทนแต่ละคนเสนอไปนั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันมาก หรือมีข้อขัดแย้งกันไม่มากนัก ที่ประชุมก็อาจใช้การประนีประนอมกัน โดยยึดหลักผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นเกณฑ์ ไม่จำเป็นต้องมีการลงคะแนนเสียงข้างมากก็ได้

8. หลักความเสมอภาค ประชาธิปไตยเชื่อว่ามนุษย์ต่างก็มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน แม้แต่รัฐธรรมนูญไทยก็ยอมรับในหลักการนี้โดยเขียนไว้ว่า บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย ฐานันดรศักดิ์โดยกำเนิดก็ดี โดยแต่งตั้งก็ดี โดยประการอื่นก็ดี ไม่กระทำให้เกิดเอกลิทธิอย่างใดเลย ฉะนั้นกฎหมายในสังคมประชาธิปไตยจึงบังคับใช้กับบุคคลทุกคนโดยเสมอหน้ากันหมด

9. หลักเสรีภาพ สังคมประชาธิปไตยนอกจากจะให้ความสำคัญกับความเสมอภาคแล้ว ยังให้ความสำคัญกับหลักเสรีภาพด้วย กล่าวคือ รัฐในระบอบประชาธิปไตยจะต้องส่งเสริมเสรีภาพต่าง ๆ ของปวงชน เช่น เสรีภาพในการพูด การเขียน การอบรมศึกษา การรวมตัวกันเป็นสมาคม เป็นต้น แต่ทั้งนี้เสรีภาพเหล่านี้จะถูกจำกัดโดยกฎหมายนั่นคือ ประชาชนต้องไม่ใช้เสรีภาพนี้เพื่อทำลายหรือรบกวนเสรีภาพของผู้อื่น (Przeworski, Adam, 1991, pp. 10-14)

Boyd, James Penny อธิบายว่า ประชาธิปไตยแบ่งออกได้เป็นสองประเภทหลัก ประเภทแรกเริ่มปรากฏขึ้นในนครรัฐกรีกโบราณบางแห่งช่วงศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนครรัฐเอเธนส์ เรียก ประชาธิปไตยทางตรง ซึ่งพลเมืองทุกคนมีสิทธิพิจารณาถ้อยแถลงและวินิจฉัยกฎหมาย ประเภทที่สองเป็นประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน โดยสาธารณะออกเสียงในการเลือกตั้งและเลือกผู้แทนตนไปทำหน้าที่ในรัฐสภา เช่น ระบบรัฐสภาและระบบประธานาธิบดี (Boyd, James Penny, 1884, pp. 12-13)

Watkins, Frederick อธิบายไว้ว่า สำหรับประชาธิปไตยเสรีนิยมซึ่งเป็นประชาธิปไตยที่พบกันแพร่หลายนั้น การใช้อำนาจของฝ่ายข้างมากจะอยู่ภายใต้กรอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน แต่รัฐธรรมนูญมีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายข้างมาก กับทั้งคุ้มครองสิทธิของฝ่ายข้างน้อย ซึ่งพลเมืองทุกคนย่อมมีสิทธิบางประการ เช่น เสรีภาพในการชุมนุมและการพูด การวินิจฉัยสั่งการส่วนใหญ่ใช้การถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ แต่บางอย่างใช้คะแนนเสียงข้างมากพิเศษหรืออาจถึงขั้นเสียงเอกฉันท์ เพื่อให้ประเด็นที่

ละเอียดอ่อนมีความชอบธรรมมากขึ้น ถึงแม้ปัจจุบันประเทศส่วนใหญ่ในโลกใช้ประชาธิปไตยทางอ้อม แต่กระบวนการบางอย่างยังเป็นประชาธิปไตยทางตรง เช่น การลงประชามติ การเลือกคณะลูกขุนในศาล การเข้าชื่อเสนอกฎหมายหรือถอดถอนผู้ได้รับเลือกตั้ง เป็นต้น (Watkins, Frederick, 1970, p. 215)

นอกจากนั้นยังได้มีนักวิชาการที่ได้กล่าวถึงความไม่เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ หรือยังมีการอธิบายถึงการเมืองของประเทศไทยในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ศาสตราจารย์ ดร.ดันแคน แมคคาร์โก (Duncan McCargo) อธิบายว่า การปรับตัวของเผด็จการ ผ่านยุคสมัยและไหวพริบอันเฉียบแหลมในการขโมยอุปกรณ์ต่าง ๆ ของชีวิตตรงข้ามอย่างฝ่ายประชาธิปไตย มาปรับจนเพื่อรับใช้อุดมการณ์ของตน และกล่าวถึงบริบททางการเมืองที่คล้ายคลึงกันในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มักจะแบ่งออกเป็นสองฝ่าย เช่นในประเทศไทย การรัฐประหารปี 2557 ที่นำโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ส่งให้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ขึ้นมาทำหน้าที่กึ่งบงกชเหียนของประเทศแทนยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีที่เป็นตัวแทนของพรรคที่ได้เสียงส่วนมากในสภา ด้วยข้ออ้างเพื่อสร้างความสมานฉันท์ ลดความแตกแยกในสังคม ส่วนในฟิลิปปินส์ ลักษณะนิสัยที่มุ่งมั่นเกือบจะก้าวร้าวของประธานาธิบดีดูเตร์เต ก็ทำให้มีทั้งผู้สนับสนุนและผู้ไม่เห็นด้วยในประเทศ ด้านสมเด็จพระสันตะปาปา ฟรานซิส แห่งกรุงวาติกัน ซึ่งครองอำนาจมากกว่า 3 ทศวรรษ ก็ทำให้เกิดทั้งฝ่ายที่ยังสนับสนุนเขาและฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย รวมทั้งกล่าวถึงความคล้ายคลึงและทิศทางความเป็นไปของการเมืองในภูมิภาคนี้ว่า ไม่ว่าจะเป็น ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย กัมพูชา ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ต่างกำลังเรียกร้องหาฮีโร่ที่จะสามารถกอบกู้ประเทศให้รอดพ้นจากความแปรปรวนของพายุเศรษฐกิจ สร้างความกินดีอยู่ดี และใครคนนั้นมักจะต้องเป็นคนที่มี ‘บุคลิกลักษณะยิ่งใหญ่ (Big personality)’ เข้มแข็ง อดทน เข้าถึงคนทุกชนชั้น (โดยเฉพาะชนชั้นล่าง) ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังเกิดกระแสตีกลับของประชาธิปไตย และประชาชนไม่ได้เรียกร้องประชาธิปไตยเท่ากับเรียกร้องฮีโร่ขึ้นมาช่วย ผู้ที่จะเข้ามาช่วยแก้ปัญหากับพันแข่งพันชาติตนและสังคมมาอย่างยาวนานประชาชนนิยมผ่านโซเชียลมีเดีย เมื่อนักการเมืองพุ่งตรงใส่ประชาชนโดยปราศจากสื่อตัวกลางโซเชียลมีเดียถูกทำให้กลายเป็นหนึ่งในสนามปะทะทางอุดมการณ์การเมือง เมื่อเราเลื่อนฟีดเฟซบุ๊ก เรามักจะได้เห็นการแสดงออกทางการเมืองจากหลากหลายมุมและสารพัดบุคคล ทั้งจากนักเรียน นักศึกษา พนักงานธนาคาร นักวิชาการ สื่อมวลชน ตลอดจนตัวผู้มีอิทธิพลทางการเมืองเอง หากเราลองกดเข้าไปในช่องคอมเมนต์ เราจะยิ่งแปลกใจกับสนามประลองพลังที่รุนแรงยิ่งขึ้น มีทั้งคอมเมนต์ที่อ่านแล้วเจ็บจุกราวโดนตะเข็บชายโครง ปวดตะหนิงเหมือนสุดซ้ายกระแทกเข้าที่ใบหน้า แม้กระทั่งหมัดที่คิดว่าเด็ดแน่ แต่ปล่อยแล้วกลับไม่สมประสงค์ เพราะอีกฝ่ายเขาทำการบ้านมาดีกว่า ก็สามารถเห็นได้บ่อยครั้งไป พื้นที่โซเชียลมีเดีย นับวันยิ่งอุดมไปด้วยมุมมองและทัศนคติที่หลากหลายจากทั้งฝั่งขวาใหม่ กลางแบขวา ซ้ายหลบใน ฯลฯ ซึ่งในบางโพสต์แทบจะเรียกได้ว่าเป็นแบบจำลองของการโต้ว่าที่ระดับชาติเลยทีเดียว (ดันแคน แมคคาร์โก, ออนไลน์)

รูปแบบประชาธิปไตยจำแลง

เมื่อกล่าวถึงคำนี้ผู้เขียนจึงขอทำความเข้าใจเป็นอันดับแรกว่า คำว่าประชาธิปไตยจำแลงนั้นเป็นคำที่น่าจะบัญญัติขึ้นมาใหม่โดยผู้เขียนยังไม่ค่อยได้พบคำนิยามนี้ในวงวิชาการมากนัก ดังนั้นผู้เขียนจึงขอแยกส่วนของวลีนี้ออกเป็น 2 ส่วนคือ คำว่า “ประชาธิปไตย” และคำว่า “จำแลง” และเมื่อทำการรวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าแล้ว สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. ความหมายของประชาธิปไตยจำแลง

ความหมายของคำว่า จำแลงนั้น ได้ถูกบัญญัติโดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้คำนิยามคำว่า จำแลง หมายถึง แปลง เปลี่ยน กลาย กลับ แปลงตัว (ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, <https://dict.longdo.com/search/จำแลง>)

ส่วนคำว่าประชาธิปไตยจำแลงในมุมมองต่างของนักวิชาการได้อธิบายถึงคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน อาทิ เผด็จการจำแลงบ้าง เผด็จการรัฐสภาบ้าง ประชาธิปไตยครึ่งใบบ้างซึ่งผู้เขียนขอนำเสนอมุมมองของนักวิชาการที่กล่าวในเรื่องนี้ไว้ดังนี้

สุชาติ สวัสดิ์ศรี กล่าวถึง ระบบเผด็จการจำแลงไว้ว่าการมีสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งจำนวน 250 คน ตามรัฐธรรมนูญ 2560 คือการสร้าง "ระบบเผด็จการจำแลง" ขึ้นใน "ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (ไทยโพสต์, ออนไลน์)

คำคุณ สิทธิสมาน อธิบายว่า เผด็จการรัฐสภาไม่ใช่แค่บุคคลแต่เป็นระบอบโดยยกตัวอย่างเหตุการณ์เมื่อห้าทศวรรษคืนวันอังคารที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 291 วาระ 2 ช่วงก่อนจะลงมติมาตรา 291/6 คุณบุญยอด สุขถิ่นไทย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อจากพรรคประชาธิปัตย์ลุกขึ้นประท้วงประธานรัฐสภาอย่างแข็งกร้าวแล้วเอ่ยคำ ๆ หนึ่งที่นำมาพิจารณากัน ณ ที่นี้ ระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาในยุคปัจจุบันนี้ ทั้งในประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ที่ถือว่าพรรคการเมืองเสี่ยงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรย่อมได้เป็นรัฐบาล ทำให้การบริหารประเทศอยู่ในลักษณะเผด็จการรัฐสภาโดยอัตโนมัติ เพราะพรรคการเมืองฝ่ายค้านที่มีเสียงข้างน้อยในสภาผู้แทนราษฎรจะไม่มีทางชนะรัฐบาลในการลงคะแนนเสียงเพื่อพิจารณาร่างกฎหมายและมติสำคัญอื่น ๆ ได้เลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยที่มีหลักการของรัฐธรรมนูญบังคับให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมือง และมีมติพรรคการเมืองต้องได้รับการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ไมเช่นนั้นอาจถูกขับออกจากพรรคการเมืองได้ จะมีพวคนคลายลงบ้างก็ในรัฐธรรมนูญ 2550 (คำคุณ สิทธิสมาน, ออนไลน์)

จักรพล ผลละออ กล่าวถึง ภายหลังจากการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมาชิกรัฐสภาชนิดบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) รายชื่อของสมาชิกรัฐสภาชนิดนี้ได้เผยแพร่ออกสู่สาธารณะ ให้ประชาชนได้ยลโฉมของสมาชิกรัฐสภาชนิดบัญญัติแห่งชาติผู้ทรงเกียรติทั้ง 200 คน ที่จะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกของสถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่แทนรัฐสภา กล่าวคือปฏิบัติหน้าที่แทนทั้งสภาผู้แทนราษฎร (สภาล่าง) และวุฒิสภา (สภาบน) ในการร่างพิจารณาและประกาศบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งสมาชิกรัฐสภาชนิดบัญญัติแห่งชาติซึ่งปฏิบัติงานเป็นตัวแทนของปวงชนชาวไทยนั้นมีที่มาจากการ “แต่งตั้ง” โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งหากย้อนอดีตยังคงจำกันได้ในช่วงรัฐบาลก่อนหน้ารัฐบาลสมัยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร หรือไกลออกไปอีกถึงรัฐบาลในสมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นั้นทั้งสองรัฐบาลนี้ได้ถูกประชาชนชุมนุมขับไล่และกล่าวหาด้วยความผิดข้อหาหนึ่งคือ “การเผด็จการรัฐสภา” อันเนื่องจากการเป็นรัฐบาลเสี่ยงข้างมาก ที่สามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้เองและการใช้เสียงข้างมากที่เลือกตนเข้ามานั้นเป็นข้ออ้างในการละเมิดเสียงส่วนน้อย คุณความดี และใช้อำนาจโดยมิชอบ ประเด็นสุดท้ายที่ผอมอยากจะให้ผู้อ่านได้ตั้งคำถามและขบคิดต่อไปคือ บริบททางการเมืองไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 เป็นต้นมานั้น เราอาจจะนับได้ว่ากองทัพได้กลายเป็นสถาบันทางการเมืองหนึ่งในสารบบการเมืองไทยที่ทำหน้าที่ถ่วงดุลอำนาจของรัฐบาลอยู่

เช่นเดียวกับองค์กรอิสระอื่น ๆ นับแต่ปี 2549 เป็นต้นมากองทัพกลายเป็นสถาบันทางการเมืองหนึ่งที่ถูกต้องความคาดหวังจากประชาชนกลุ่มหนึ่งซึ่งเรียกร้องการรัฐประหารจากกองทัพขณะที่ตำรวจนั้นเป็นกลไกรัฐของเผด็จการรัฐสภาเช่นกัน ณ เวลานั้น สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติกว่าครึ่งประกอบไปด้วยผู้มียศ “นายพล” ซึ่งมาจากทั้งสายทหารและตำรวจซึ่งหลายท่านก็ยังคงดำรงตำแหน่งข้าราชการระดับผู้บังคับบัญชา กำลังพลของแต่ละเหล่าทัพด้วย (จักรพล ผลละออบ, ออนไลน์)

ประชาธิปไตยครึ่งใบ (Semi Democracy) คือ ระบบการปกครองที่เป็นการผสมระหว่างระบบประชาธิปไตยและระบบเผด็จการ กล่าวคือ ในการปกครองแบบนี้มีลักษณะพิเศษโดย รัฐสภาประกอบไปด้วยกลุ่มข้าราชการและเทคนิคกลุ่มหนึ่ง และกลุ่มนักธุรกิจนักการเมืองอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่กลุ่มเดียวครองอำนาจแบบในยุครัฐข้าราชการ (อ้างอิง <https://guru.sanook.com/2257/>)

วีรพงษ์ รามางกูร อธิบายว่า ประชาธิปไตยครึ่งใบ เป็นชื่อที่ใช้เรียกขานระบอบการปกครองตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญถาวรฉบับปี 2521 ที่ร่างขึ้นเพื่อประกาศใช้หลังจากการทำรัฐประหารในปี 2520 ซึ่งเป็นการปฏิวัติรัฐบาลธานินทร์ กรัยวิเชียร ที่จัดตั้งขึ้นภายหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 (วีรพงษ์ รามางกูร, ออนไลน์)

สรุปได้ว่า ประชาธิปไตยจำแลง หมายถึง รูปแบบการปกครองที่แปลงตัวหรืออ้างตัวว่าเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยแต่ความเป็นจริงกลับมีวิถีปฏิบัติที่แอบแฝงด้วยรูปแบบการปกครองที่ไม่ใช่ประชาธิปไตยที่แท้จริง ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของเผด็จการจำแลงที่แฝงตัวอยู่ในประชาธิปไตย หรือเผด็จการรัฐสภาที่ใช้เสียงข้างมากมากดทับเสียงข้างน้อย หรืออาจอยู่ในรูปแบบประชาธิปไตยครึ่งใบที่อ้างความเป็นประชาธิปไตยแต่ความเป็นจริงคือรัฐราชการที่อำนาจไม่ได้เป็นของประชาชนที่แท้จริง เป็นต้น

ลักษณะของประชาธิปไตยจำแลง

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ได้เขียนบทความเรื่อง “ประชาธิปไตยแบบไทยนิยม” ไว้ น่าสนใจซึ่งผู้เขียนขออนุญาตยกมาอ้างอิงบางส่วนดังนี้ “ กระแสคลื่นลูกที่สามของการทำให้เป็นประชาธิปไตยเริ่มต้นในปี ค.ศ. 1974 และต่อเนื่องไปจนถึง ค.ศ. 1991 โดยปัจจัยสำคัญคือการสิ้นสุดของการปกครองโดยเผด็จการฝ่ายขวาในประเทศยุโรปตอนใต้ อาทิ กรีซ โปรตุเกส และสเปน ในทศวรรษ 1970 และในบรรดาประเทศละตินอเมริกา ในช่วงทศวรรษ 1980 ติดตามด้วยการล่มสลายของสหภาพโซเวียตและบรรดาประเทศบริวาร โดยเฉพาะในยุโรปตะวันออก ในช่วงปลายของทศวรรษ 1980 ภายใต้กระแสคลื่นลูกที่สามนี้ หลายประเทศในหลายทวีปต่างปรับเปลี่ยนไปสู่ประชาธิปไตยใหม่ เหลือเพียงไม่กี่ประเทศที่ยังเป็น “ประชาธิปไตยครึ่งใบ” หรือ “กึ่งประชาธิปไตย” ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย โดยในสถานการณ์ทางการเมืองปัจจุบัน มีการกล่าวขานนามของระบอบการเมืองแบบใหม่ว่า “ประชาธิปไตยไทยนิยม” ซึ่งคงไม่ต้องอะไรจากคำกล่าวขานในอดีตที่เรียกว่า ประชาธิปไตยแบบไทย ๆ หรือประชาธิปไตยจำแลงนั่นเอง การเมืองของประเทศไทยยังอยู่ในช่วงระหว่างเผด็จการกับประชาธิปไตย ในขณะที่โลกพัฒนาการไปข้างหน้าและประเทศส่วนใหญ่ต่างก้าวไปสู่ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์มากขึ้น ประเทศไทยกำลังติด “กับดัก” ของตนเอง โดยย่ำเท้าอยู่กับที่ระหว่างประชาธิปไตยครึ่งใบกับประชาธิปไตยจำแลงที่แปลงกายด้วยนามที่ไพเราะว่า “ประชาธิปไตยไทยนิยม” ทำให้ประเทศไทยได้กลายเป็นประเทศที่ล้าหลังและตกต่ำลงอย่างน่าใจหาย และไม้อาจฟื้นตัวได้ในระยะเวลานอนใกล้นี้ ”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฏฐพล บุญยพิพัฒน์ ได้เขียนบทความเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาประชาธิปไตยของไทย (พ.ศ. 2475 – ปัจจุบัน) ข้อสังเกตในเชิงทฤษฎี” ไว้น่าสนใจผู้เขียนขออนุญาตนำบทความโดยสรุปย่อมาอ้างอิงประกอบ ดังนี้ ปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประชาธิปไตยของไทยมีสาเหตุมาจากปัจจัยดังต่อไปนี้ 1) การยึดติดกับรูปแบบของประชาธิปไตย กล่าวคือประชาธิปไตยของไทยให้ความสำคัญเฉพาะรูปแบบ หรือกระบวนการของประชาธิปไตย จึงทำให้เป้าหมายของประชาธิปไตยถูกละเลย 2) ระบบอุปถัมภ์ ระบบอำนาจนิยมฝังรากลึกจนยากที่จะเปลี่ยนแปลงความคิด จึงสวนทางกับแนวคิดแบบประชาธิปไตย 3) การแทรกแซงทางการเมืองของทหาร การยึดอำนาจของทหาร เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ระบอบประชาธิปไตยของไทยพัฒนาไปอย่างเชื่องช้ามาก 4) การบริหารราชการแบบรัฐรวมศูนย์ 5) การคอร์รัปชัน (นอราชฎ์รับฟัง) 6) พรรคการเมืองไทยขาดความเป็นสถาบันทางการเมืองที่แท้จริง

นอกจากนี้ ศาสตราจารย์ ดร.ดันแคน แมคคาร์โก อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ ภาควิชาการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประจำมหาวิทยาลัยลีดส์ (Leeds University) กล่าวถึงความเป็นนักประชาธิปไตยของผู้ใช้อำนาจปกครองในระบอบประชาธิปไตยจำแลงซึ่งผู้เขียนขอหยิบยกบางส่วนมาอ้างอิง ดังนี้

“เหล่าผู้ต้องการขึ้นสู่อำนาจต่างเป่ามนต์วิเศษกรอกหูประชาชนผ่านโลกโซเชียล
ถ้อยคำที่ฟังแล้วไม่ว่าใครก็อยากคว่ำมากอดไว้ อาทิ ประชาธิปไตย (Democracy)
การมีส่วนร่วม (Participation) หรือสิทธิความเป็นพลเมือง (Civil right) หากแต่
ในความเป็นจริง คำพูดเหล่านั้นแทบจะไม่ได้ถูกนำมามอบ
ให้กับประชาชนอย่างแท้จริง เป็นเพียง ‘วาทะอันว่างเปล่า (Empty rhetoric)’
สิ่งที่พวกเขาตอบแทนประชาชนมักจะเป็น นโยบายที่แพคเกจดีเยี่ยม ผูกโบว์
อย่างเรียบร้อยสวยงาม แต่ข้างในกลับมักจะเป็นของชำรุดที่เพียงถูกนำมาขัดสี
ปิดฝุ่นเสียใหม่ หาได้เป็นนโยบายที่มุ่งแก้ปัญหาฐานรากให้กับประชาชนจริง ๆ...”

“...อีกสิ่งที่น่าสนใจ คือ ประชาชนยังต้องการให้มีการเลือกตั้ง และผู้นำอำนาจนิยม
ก็ต้องการชัยชนะจากการเลือกตั้งเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับอำนาจของตัวเอง
ปรากฏการณ์นี้คือปรากฏการณ์ที่ประจักษ์เคยนิยามไว้ว่า ‘อำนาจนิยมกลายพันธุ์ (Hybrid
authoritarianism)’ คือ อำนาจนิยมขโมยเครื่องมือของฝ่ายประชาธิปไตย อย่างรัฐธรรมนูญ
การเลือกตั้ง ที่นำมาใช้เพื่อสร้างฐานความชอบธรรมให้แก่ตัวเอง เพื่อการยอมรับทั้งใน
ระดับประเทศและนานาชาติ พวกเขาบรรจุตัวเองภายใต้หีบห่อของประชาธิปไตย
แต่โปรดักซ์ข้างในกลับยังคงเป็นอำนาจนิยมที่ไม่ต้องการให้ประชาชนมีอำนาจ สิทธิ
เสรีภาพ หรือการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น พวกเขายังต้องการคุมอำนาจทั้งหมด
ไว้ในมือที่ส่วนกลาง และหวังจะลดทอนอำนาจ สิทธิ เสรีภาพของประชาชนให้กด
ต่ำลงที่สุดเท่าที่จะทำได้..”

“...ประชาชนไม่ได้ถูกผูกติดอยู่กับพรรคการเมืองหรือลงคะแนนเสียงให้พรรคใด
พรรคหนึ่งด้วยเหตุผลว่านโยบายของพรรคมีความน่าสนใจหรือทำได้จริง เท่ากับ
ที่มองว่า ใครคนไหนจะสามารถมาช่วยพาพวกเขาออกจากฝันร้ายของชีวิตประจำวัน

ได้ต่างหาก ซึ่งบ่อยครั้งที่ตัวละครทางการเมืองเหล่านั้นจะถอด ‘นโยบายประชานิยม’

ไว้ในอ้อมแขน เพื่อมาเสนอแก่ประชาชนและหัวนาล้อมให้เลือกเขาเป็นตัวแทนเสียงของตน...”

สำหรับรูปแบบของประชาธิปไตยที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. การได้มาซึ่งตัวแทนของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ประกอบด้วย

1.1 ผู้มีอำนาจในพรรคการเมืองเป็นผู้ตัดสินใจในการจะส่งตัวแทนผู้สมัคร โดยหลักการของประชาธิปไตยที่แท้จริงการดำเนินการสรรหาตัวแทนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องยึดโยงกับประชาชนซึ่งเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งและเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีสิทธิในการเสนอชื่อผู้ที่จะสมัครเป็นผู้แทนของตน หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้มีอำนาจชี้ขาดว่าในแต่ละเขตเลือกตั้งควรจะส่งผู้ใดลงสมัครรับเลือกตั้งในประเทศที่เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งได้อาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพรรคการเมือง โดยเริ่มตั้งแต่สมาชิกพรรคเลือกตัวแทนสาขาพรรคในแต่ละจังหวัด ตัวแทนสาขาพรรคในแต่ละจังหวัดเลือกตัวแทนสาขาพรรคระดับภาค ตัวแทนสาขาพรรคระดับภาค เลือกกรรมการบริหารพรรค กรรมการบริหารพรรคเลือกหัวหน้าพรรค จะเห็นได้ว่าทุกขั้นตอนจะให้สิทธิผู้ที่เป็นตัวแทนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งตรงกันข้ามประชาธิปไตยแบบจำลองการสรรหาตัวแทนผู้สมัครเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจในพรรคการเมืองเพียงคนเดียวคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น

1.2 การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจว่าจะเลือกผู้ใดเป็นตัวแทนของตนเพื่อเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนจะไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียง หรือการให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มิชอบด้วยกฎหมายเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกตนเองเข้ามาเป็นตัวแทน ซึ่งต่างจากประชาธิปไตยแบบจำลองในการเลือกตั้งแต่ละครั้งจะมีการซื้อสิทธิขายเสียงใครไม่มีเงินไม่ได้มีโอกาสในการได้รับเลือกตั้งเข้าทำนองเงินไม่มากไม่เป็น

2. ปัญหาความยากจนและด้อยการศึกษาของประชาชน ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยไม่มีความรู้และความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมากมักเกิดขึ้นกับประเทศด้อยพัฒนาหรือประเทศกำลังพัฒนา ทั้งนี้อาจจะด้วยปัญหาความยากจนและด้อยการศึกษาจึงทำให้เกิดความเขลาเบาปัญญา ไม่รู้ถูกรู้ผิด หรือรู้ผิดชอบชั่วดี เอาหูไปนาเอาตาไปไร่ ไม่สนใจการบ้านการเมืองเข้าใจว่าการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมืองและผู้มีอำนาจในบ้านเมือง ไม่เข้าใจว่าการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยมีเจตนารมณ์และมีประโยชน์อย่างไร ด้วยปัญหาความยากจนและด้อยการศึกษาเงินจึงมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเลือกตัวแทนของตน ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีฐานะทางการเงินดีย่อมได้เปรียบทำให้คนที่มีความสามารถไม่มีโอกาสที่จะได้รับการเลือกตั้งและท้ายที่สุดก็มีการผูกขาดอำนาจ อำนาจเป็นของนักการเมืองเพียงตระกูลใดตระกูลหนึ่งเท่านั้น ซึ่งเห็นได้ชัดมากในประเทศไทยของเรา

3. นักการเมืองและข้าราชการประจำมีการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมนักการเมืองมีการซื้อสิทธิ ประชาชนมีการขายเสียงทั้งสองฝ่ายต่างมีผลประโยชน์ต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน การซื้อสิทธิมองในเชิงเศรษฐศาสตร์เป็นการลงทุนเมื่อมีการลงทุนย่อมหวังจะได้ทุนที่ลงทุนไปนั้นกลับคืนมา ดังนั้น เมื่อนักการเมืองเหล่านี้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรี หรือ

มีอำนาจอื่นใดที่ให้คุณให้โทษได้ย่อมมีการใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นที่มาของวงจรอุบาทว์และเป็นข้ออ้างให้ทหารยึดอำนาจการปกครองและประชาธิปไตยไม่เจริญก้าวหน้าที่เราเรียกว่าเป็นการถอยหลังลงคลอง ประชาธิปไตยแบบจำแลงลักษณะนี้เห็นได้ชัดที่สุดในประเทศไทยและประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลายในแถบภูมิภาคเอเชีย

4. ผู้ใช้อำนาจปกครองมิได้มีจิตใจที่ผ่องใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เรามักจะได้ยินอยู่เสมอว่านักการเมืองมักกล่าวอ้างว่าตนเองเป็นตัวแทนของปวงชนชาวไทยเขาได้รับมอบอำนาจจากปวงชนชาวไทยให้เป็นตัวแทนในการใช้อำนาจอธิปไตยผ่านระบบการเลือกตั้งแต่ในความเป็นจริง นักการเมืองมักกล่าวอ้างเพื่อแสดงให้เห็นว่าตนเองมีความชอบธรรมในการบริหารประเทศชาติบ้านเมือง แต่ในความเป็นจริงเราจะเห็นได้ชัดในการตัดสินใจทางการเมืองในเรื่องสำคัญๆของบรรดาพรรคการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยอำนาจในการตัดสินใจจะอยู่ที่หัวหน้าพรรคการเมืองเท่านั้นและร้ายยิ่งกว่านั้นบางพรรคหัวหน้าพรรคแทบไม่มีอำนาจใด ๆ ต้องรอการสั่งการจากบุคคลภายนอกพรรคที่มีบารมีและเป็นเจ้าของพรรคตัวจริง นี่แหละคือภาพประชาธิปไตยจำแลงที่เห็นได้ชัดที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระบบพรรคการเมืองของไทยยังไม่เข้มแข็งยังมีการยึดมั่นในตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพราะมีความเชื่อว่าจะจะเป็นจุดเด่นและจุดขายของพรรคการเมืองทั้งพรรคการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยมากความเป็นสถาบันทางการเมืองจึงยังไม่เกิดขึ้นได้ในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบจำแลง

5. มีการรัฐประหารยึดอำนาจของทหารบ่อยครั้ง เราจะเห็นได้ว่าในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบสมบูรณ์มักเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส และแคนาดา เป็นต้น ประเทศเหล่านี้จะไม่มีการรัฐประหารยึดอำนาจจากฝ่ายทหาร ทั้งนี้เพราะทุกฝ่ายเชื่อมั่นและเคารพในหลักการของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตรงกันข้ามกับประเทศด้อยพัฒนาหรือประเทศกำลังพัฒนาที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย (จำแลง) เช่นกัน มักจะมีการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งบ่อยครั้งมากจนเรียกได้ว่าเป็นวงจรอุบาทว์ทำให้ประชาธิปไตยล้มลุกคลุกคลานไม่ไปถึงไหนสักที

สำหรับองค์ประกอบด้านการได้มาซึ่งอำนาจปกครองของรัฐบาล ประกอบด้วย 1) การที่ผู้มีอำนาจปกครองในรัฐนั้นพยายามบอกว่าอำนาจที่ได้มานั้นเป็นไปตามระบบของประชาธิปไตย แต่ความเป็นจริงนั้นผู้มีอำนาจใช้กลไกที่ไม่เป็นประชาธิปไตยเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจปกครอง เช่น การแต่งตั้งสภานิติบัญญัติโดยบุคคลคนเดียวหรือกลุ่มบุคคลกลุ่มเดียว เป็นต้น 2) ผู้ปกครองใช้วิธีการที่ไม่เป็นไปตามแนวทางที่ถูกต้องการหลักการประชาธิปไตยเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ เช่น การอ้างเหตุที่ต้องปฏิวัติ รัฐประหารเพื่อรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งขัดแย้งกันอย่างมาก 3) การใช้วิธีการที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมในการได้มาซึ่งอำนาจการปกครอง เช่น การเลือกตั้งที่ทุจริต หรือกลโกงในการเลือกตั้ง ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของหลักการประชาธิปไตย

ส่วนองค์ประกอบด้านการใช้อำนาจในการปกครองของผู้ใช้อำนาจปกครอง (รัฐบาล) ประกอบด้วย

1) ผู้ปกครองไม่ยึดหลักการของประชาธิปไตยโดยเคร่งครัด เช่น หลักสิทธิเสรีภาพ หลักความเสมอภาคเท่าเทียม หลักการยึดเสียงข้างมาแต่ไม่ละเลยเสียงข้างน้อย หรือการริดรอนสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน สื่อมวลชนที่ไม่เป็นธรรม 2) ผู้ปกครองไม่รับฟังเสียงข้างน้อยที่ท้วงติงเพื่อความยุติธรรม หรือการคุกคาม

สิทธิเสรีภาพของประชาชนที่เห็นต่าง และ 3) ผู้ปกครองอ้างกฎหมายที่ตนเองได้ประโยชน์แล้วใช้ความรุนแรงกับประชาชนที่เห็นต่าง

บทสรุป

เมื่อกล่าวมาถึงประเด็นนี้แล้วผู้เขียนจึงขออธิบายถึงการเมืองแบบอำนาจนิยมในรูปแบบประชาธิปไตย จำลอง โดยผู้เขียนมองว่าการเมืองที่มีการแปลงร่างหรือกลับกลายร่างที่เราเรียกว่า “จำลอง” นั้นเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและไม่ว่าจะเป็นการเมืองค่ายใดก็ตามจะแอบกลายร่างเพื่อความอยู่รอดของกลุ่มที่มีอำนาจทางการเมืองในอันที่จะรักษานโยบายของตนไว้ จึงสรุปถึงการเมืองแบบอำนาจนิยมในรูปแบบประชาธิปไตย จำลองสำหรับประเทศไทยไว้ดังนี้ 1) อำนาจนิยมในประเทศไทยยุคปัจจุบันได้ผ่าตัดจำลองตนเองและวางเครื่องมือที่ขำรดของตนและฉกฉวยอุปกรณ์ของประชาธิปไตยที่เข้ากับบริบทและสังคมโลกมากกว่ามาแทน 2) ประเทศไทยนั้นถือได้ว่าเป็นประชาธิปไตยแบบรวมศูนย์ กล่าวคือ ยินยอมให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในขอบเขตที่จำกัด ส่วนการดำเนินการทางการเมืองยังคงตกอยู่ในมือของผู้มีอำนาจเพียงไม่กี่คนเท่านั้น 3) ประเทศไทยแม้จะพยายามเรียกตนเองว่าเป็นประเทศประชาธิปไตยแต่ในความเป็นจริงก็ยังไม่ถือว่าเป็นระบบเผด็จการรัฐสภา จะเห็นได้จากการใช้อำนาจแบบพวกมากลากไปเสียเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เสียงส่วนน้อยไร้ความหมายนั่นเอง 4) การปกครองแบบประชาธิปไตยในประเทศไทยที่ดูเหมือนโดยหลักการไม่เข้ากันได้ มันผสมและเข้ากันได้ออกมาเป็นสูตรที่น่าสนใจหรือเป็นสูตรผสมแบบไทย ๆ 5) ระบบ Monarchy กับ Democracy นั้นเป็นแนวความคิดที่อยู่คู่ตรงข้ามกันและเป็นปฏิปักษ์กันมาตั้งแต่สมัยโบราณ (เนื่องด้วย Monarchy หมายถึงระบอบของการปกครองของบุคคลเพียงคนเดียว ตรงกันข้ามกับ Democracy ที่หมายถึงการปกครองของคนส่วนใหญ่เสมอ ดังนั้นหากจะกล่าวว่าเป็นหลักการแล้ว การปกครองโดยบุคคลคนเดียวจะนำมาผสมจนกระทั่งกลายเป็นการปกครองโดยคนส่วนใหญ่คงไม่ได้ และเราก็อาจจะนำคำทั้งสองมาผูกสัมพันธ์กันจนกลายเป็นแนวความคิด (Concept) ที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อย่างง่าย ๆ ดังที่เกิดขึ้นและปรากฏในสังคมการเมืองไทยในเวลานี้ และ 6) การที่นักอำนาจนิยมมีเครื่องมือที่สำคัญอีกอย่างที่ใช้เป็นประจำ คือ นโยบายประชานิยม พวกเขาใช้นโยบายประชานิยมโปรยหว่านความสุขชั่วคราว หลอกลวงให้ประชาชนคิดว่ามีชีวิตที่ดีขึ้นภายใต้อำนาจของพวกเขา เพื่อเสริมความมั่นคงทางอำนาจทั้งในปัจจุบันและอนาคต แต่ในความเป็นจริง นโยบายประชานิยมที่กลวงเปล่าและไร้การออกแบบไม่ได้นำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในระยะยาวอย่างใด แต่มันก็มีอำนาจมากเพียงพอที่จะมอมเมาประชาชนให้กลายเป็นฐานเสียงของพวกเขาในขณะหนึ่ง

7. ประเทศไทยมีการแข่งขันสังคมและการเมืองไว้ในอาณาบริเวณที่พวกอำนาจนิยมสามารถควบคุมและเป็นประโยชน์ต่อการสืบทอดอำนาจของฝั่งตนในห้วงระยะเวลาอันยาวนานมานี้

เอกสารอ้างอิง

- เกษียร เตชะพีระ. (2562). *สาธารณรัฐจำลองกับเสมือนสมบูรณาญาสิทธิ*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://prachatai.com/journal/2021/06/93654>.
- คำณูณ สิทธิสมาน. *เผด็จการรัฐสภา. ผู้จัดการออนไลน์*. ที่มา <https://mgronline.com/daily/detail/9550000055837>.
- จักรพล ผลละอ. (2559). *เผด็จการรัฐสภา : อำนาจเบ็ดเสร็จที่ไร้การตรวจสอบถ่วงดุล. ประชาไทออนไลน์*. ที่มา <https://prachatai.com/journal/2014/08/54882>.
- ดันแคน แมคคาร์โก. (2003). *วาทะกลวงเปล่าและการโหยหาอดีต: ประชาธิปไตยจำลองผ่านมุมมอง*. ที่มา <https://themomentum.co/duncan-mccargo-trends-in-southeast-asian-politics-mediated-populism-electoralism-authoritarianism>.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2525). *รัฐศาสตร์ : สถานภาพและพัฒนาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : บรรณกิจ. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. <https://dict.longdo.com/search/จำลอง>
- วีรพงษ์ รามางกูร. (2559). *ประชาธิปไตยครึ่งใบ. มติชนออนไลน์*. ที่มา https://www.matichon.co.th/columnists/news_65291
- สุชาติ สวัสดิ์ศรี. (2565). *นสพ.ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 14 มิ.ย. 2565*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <https://www.thaipost.net/main/detail/31307>.
- สมบัติ ดำรงธัญวงศ์. (2550). *นโยบายสาธารณะ: แนวความคิดการวิเคราะห์และกระบวนการ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Boyd, James Penny (1884). *Building and Ruling the Republic* (ภาษาอังกฤษ). Bradley, Garretson & Company. pp. 12–13.
- Przeworski, Adam. (1991). *Democracy and the Market*. Cambridge University Press. pp. 10–14.
- Watkins, Frederick. (1970). *Democracy*. Encyclopedia Britannica (ภาษาอังกฤษ). 7 (Expo '70 hardcover ed.). William Benton. pp. 215–223. ISBN 978-0-85229-135-1.
- Sanook พีเดีย. *ประชาธิปไตยครึ่งใบ*. ที่มา <https://guru.sanook.com/2257/> เผยแพร่ 26 พ.ย. 56 05.25 น